

Вероник Моралди Мишел Гобер

Момичето на татко

Вероник Моралди Мишел Гобер

Момичето на татко

*Специалните отношения
баща-дъщеря*

Превела от френски: *Бела Чолакова*

ИК „ЕМАС“

Véronique Moraldi, Michèle Gaubert

LA FILLE DE SON PÈRE

© 2006, Éditions de L'Homme, division of Groupe Sogides inc.
(Montreal, Quebec, Canada)

Вероник Моралди, Мишел Гобер

МОМИЧЕТО НА ТАТКО

Превод: *Бела Чолакова*

Оформление на корицата: *Борис Драголов*

© ИК „ЕМАС“

Всички права запазени!

Предговор

Отношенията баща-дъщеря: начин на употреба. Или как да помогнем на нашата любима дъщеря да стане пълноценна жена и да поеме уверено по избрания път. Темата със сигурност заслужава цяла книга! И то каква книга! Благодаря на Мишел Гобер и на Вероник Моралди за този ценен труд – едновременно сериозен и забавен. Следвайки ги в сложен танц, който ту ни води напред, ту ни връща назад, читателят неизменно открива части от своята история. Аз лично се разпознах в образа на бащата, чиято дъщеря дава целувки на „гаджето си“ в детската градина.

Съществува ли наистина идеален баща? Внимателен и грижовен, който къпе бебето, играе на криеница с моличенцето, освен това възпитава, успокоява, поставя граници, а когато дойде времето на роклите, червилата и излизанията с приятелки, съумява да бъде дискретен.

Предлагам ви една история вместо отговор. Преди много години възрастна дама ми разказа спомен от 1914 г., когато е била малко дете:

„Баща ми се качи в една каруца. Отиваше на война. Започнах да плача неутешимо. Тогава той помоли кочишаша да спре, слезе и ме притисна силно в прегръдката си. Подари ми монета и ми заръча да я пазя, докато се върне.

Мина доста време. Един ден майка ме извика с радостен глас. Втурнах се, но видях непознат брадат чичко. Изтичах да се скрия под леглото. Оказа се, че това е татко.“

Истинският баща прилича на таткото от тази история – той ту присъства, ту отсъства в живота на момичето, ту е нежен и любвеобилен, ту плашец. Но той дава на дъщерята най-важния подарък, който тя ще пази цял живот като талисман. Подарък, по-ценен от всичкото злато на света – бащината обич.

д-р АЛЕН ДЕНАКС
хирург, ръководител на отделение
по акушерство и гинекология,
президент на изследователската група
по медицинска епистемология GENEM 81

ПЪРВА ЧАСТ

Какво означава да си баща на момиче?

Естествено за Горио дъщерите му стояли много над него, наравно с ангелите. Клетникът обичал дори болката, която те му причинявали.

ОНОРЕ ДЪО БАЛЗАК¹

Поискахме мнението на двама бащи на дъщери по прекрасната тема на нашето изследване. И въпреки че бяха близки приятели, реагираха съвсем различно. Първият ни призна, че едва ли ще ни е от полза, тъй като (цитираме дословно): „Нямам проблеми с дъщерите си!“. Чували сме тези думи и от майките по време на предишни изследвания² и сме наясно колко сложни са всъщност отношенията между родители и деца. Единствено доброто ни възпитание ни възпря да не му отговорим: „А те имат ли проблеми с теб?“. И то не за да проявим остроумие или да повдигнем неудобен въпрос.

А другият баща веднага възкликна, че с огромно нетърпение очаква да му разкрием тайната на безкрайната обич, която изпитва към дъщеря си. „Чувствата между нас са толкова силни, толкова безпрекословни!“ Толкова силни, че дори го плашат. Мнението на двамата мъже ни доказва за пореден път колко изключителна е връзката между бащите и дъщерите – факт, с който често се сблъскваме в практиката си.

¹ Оноре дьо Балзак, *Дядо Горио*, превод Ерма Гечева, изд. „Народна култура“, София, 1970. – Бел. пр.

² Вероник Моралди, *Майки и дъщери*, София, изд. „Емас“, 2016. – Бел. ред.

Да си баща е приключение.

Ние и двете имахме късмет с прекрасни бащи – доброжелателни и любвеобилни. Наистина, както казват децата ни, сме били малко „задръстени“ дъщери; момичета от друго време, когато бунтът срещу родителите не беше добре приет. Всъщност малцина се осмеляваха да се опълчат на бащиния авторитет и повечето бяхме послушни деца. Пакостите бяха запазени за момчетата, а ние, момичетата, най-много да бяхме съучастнички.

Освен това едната от нас учеше в интернат с доста строги правила. И понеже те бяха налагани от трета страна, вкъщи цареше мир. Представете си как ужасни възпитателки крещат безсмислени заповеди на разсеяни момиченца: „Подредете си шкафчетата!“, „Оправете идеално леглата!“, „Стройте се в редица!“, „Млъкнете!“, „Никакви своеволия, госпожици!“. И така по цял ден. Прибирането у дома в края на седмицата беше очаквана и приятна почивка. Защо да проваляме тези хубави моменти за дреболии. Всички се стараеха, дори татко. Родителите бяха пощадени от ролята на критици, поета от външна институция. За майката и бащата оставаше единствено да даряват нежност и вкусна храна. Все пак имаха само два дни да компенсират ужасните гозби в училищния стол.

Освен това бащите и на двете ни винаги бяха подкрепящи, отговорни и грижовни. А не искаме ли точно това от един баща?

По-късно осъзнахме, че подобен дар не е даден на всяко момиче. Опитът от нашето детство беше задоволителен, но по-късно практиката ни показва, че силната връзка с бащата не е нито вродена, нито заложена и за мнозина остава мит. Медиите изобилстват от примери до какви крайности и жестокост може да доведе тя.

Нашият труд е насочен към бащите, които срещат трудности със своите момичета, но най-вече към момичетата, които се сблъскват с проблеми в отношенията с

татковците си. Но освен това е и за съпругите и майките, неизбежно намесени в отношенията. А нали и те имат бащи? Не бива да се заблуждаваме, че майката е просто наблюдателка. Тя играе ключова роля за връзката. Отсега подчертаваме, че отношенията баща-дъщеря са изпълнени с трудности и повдигат сериозни въпроси, понякога тежки да бъдат разисквани.

Необходимо е диадата баща-дъщеря да бъде разделена още в ранно детство, за да не се превърне двойката в прекалено, дори патологично близка. Защото такава близост пречи на момичето да изгради независимост и връзка с друг мъж и води до нездравословна привързаност към бащината фигура. В крайна сметка (ще ни прощава Мерилин¹) сърцето на младото момиче не бива да принадлежи на таткото, а да бъде свободно.

Стига с бащите-идоли заради които на момичето ѝ е невъзможно да обикне друг мъж. Стига с обсебващите татковци, защото пречат на девойката да живее. Стига с вечно липсващите бащи, за чието внимание дъщерята неизменно ще копнее цял живот.

За подрастващата е от огромно значение да се дистанцира от образа на идеалния повелител и да забрави безумното желание да има мъж като татко. Задачата ѝ е да се изгради като личност в синхрон, но и противовес на бащата. Дори Фройд застъпва тази теория, въпреки че самият той не „пуска“ дъщеря си Анна.

Дали щастливите от живота с дъщерите си мъже са в състояние да предадат от опита си на тези, които се чувстват изгубени? Едва ли! Защото в психологията чуждият опит е ориентир, но не и учител. Необходимо е сами да минем през трудностите!

Темата засяга всички, твърди Марсел Рюфо в труда

¹ Мерилин Монро изпълнява песента „My Heart Belongs to Daddy“ във филма от 1960 г. „Нека да правим любов“. – Бел. пр.

си „Всеки търси баща си“¹ и подчертава, че животът е полек за тези, които са намерили бащата. Това е необходимост, магия, пътуване към свободата.

Как обективно да определим какво е *добър баща* и то *добър баща за дъщерята*? Особено като знаем, че в психологията няма място за *обективното*. Затова в този труд ще опишем множество *добри бащи* и някои *не толкова добри*, за които важната роля не е вродена. А това сякаш важи за всички, нямали късмета като деца да паднат в магическата отвара като Обелиск. Дали изобщо съществува отвара, превръщаща всеки в *добър баща*? И има ли дъщери, които вървят в комплект с тези татковци?

„Баща ми, тоз герой с усмивка тъй добра“ пише Виктор Юго в поемата „След битката“. Бащата наистина е героят на малките момичета, но те не го разгласяват сред приятелите си за разлика от момчетата. Дъщерите са подскретни и шепнат единствено на татко, че е най-красивият и най-добрият...

Ние, авторките на тази книга, не пазим спомен за бащата герой. Тази представа в детството се свързва с мъж, носещ доспехи, сабя или предвожда цяла армия от рицари. Той е изключително силен, безкрайно могъщ като в приказките и най-малкото цар. Не помним нашите бащи да са имали такива отличителни белези, но не сме забравили, че те бяха винаги до нас и ни подкрепяха дори в най-големите ни мечти. Затова твърдим, че в нашата представа приказният и реалният образ са се слели. Нямахме нужда от чудеса, за да изградим представата за незаменимия татко. Всъщност в детството образът на бащата винаги е съвкупност от реалност и въображение.

Едва когато пораснем, осъзнаваме, че героизмът се състои във всекидневните усилия да бъдеш добър баща.

¹ Марсел Рюфо, *Всеки търси баща си*, Париж, изд. „Ан Карьер“, 2009. – Бел. авт.

Освен това е важно да отбележим, че родителят трябва да се отърси от представата си за идеалното дете, а малкото момиче – да спре да търси героя от приказките в баща си. Необходимо е просто да изчака, защото нейният герой рано или късно ще дойде. Няма да е цар, а принц, когото и майката-царица ще одобри. Психолозите биха нарекли тази приказка „разрешен едипов комплекс“.

Историята трябва да приключи така, за да започне нова. Но преди да стигнем до щастливия ѝ край е необходимо първо да преодолеем препятствия и да победим няколко дракона.

Тъй като отношенията баща-дъщеря имат огромно влияние върху способността на момичето да *стане жена* и да осъзнае женствеността си, те неизменно предопределят и връзките ѝ с мъжете и играят решаваща роля и за любовния, и за професионалния ѝ живот.

ПЪРВА ГЛАВА

Дългият път от „момче“ до „баща“

За желанието да си майка сме в състояние да изпишем десетки страници. Толкова много жени споделят с нас копнежите си. Не така стои въпросът с желанието да бъдеш баща. Нека започнем книгата си с истинска случка, разкриваща колко съдржани са мъжете по темата.

След страстен любовен акт млада жена се осмелява да попита партньора си: „Не ти ли се иска да имаме още едно дете?“. Въпросът е изключително сериозен и изисква обмислен отговор. Но любимият ѝ само промълвява със сънен глас: „Скъпа, много е късно, време е да спим!“. Дори и не всички мъже да заспиват бързо след секс, със сигурност темата за децата не е от най-любимите им. Най-удачно би било да обозначим желанието им за бащинство с червен надпис „Строго секретно“.

ЖЕЛАНИЕТО ЗА БАЩИНСТВО: СТРОГО ПАЗЕНА ТАЙНА

По принцип мъжете не разкриват копнежите си за деца. Тези, с които общуваме в практиката си, често са мълчаливи по темата. Колко много пъти сме чували: „О, моят мъж не обича да говори за това!“.

Но от известно време насам – противно на изложената теза – в интернет се появяват все повече блогове, в ко-

ито мъже открито разкриват мечтите и копнежите си да станат татковци. Нови порядки, смелост или провокация е това? По малко от всичко!

Има още много какво да се желае по отношение на стила и начина на изразяване на тези мъже, но ще сгрешим, ако не насърчим желанието им за общуване. Четем ги с интерес. Те често се оплакват, понякога дори са цинични. Колко тежко е да имаш дете! Някои преувеличават трудностите, но само за да са оригинални.

Мнозина подчертават какво предизвикателство е да възпитаваш момиче. Фабрис Флоран¹ признава, че на мъжете им е много по-трудно да говорят с приятелите си за препятствията да си родител, затова избират блоговете и форумите, защото интернет е по-неутрална територия, където да общуват с други бащи.

Татковци, продължавайте в същия дух! Не се отказвайте!

ПРОТИВОРЕЧИВО ЖЕЛАНИЕ

По време на консултациите мъжете рядко сами подемат темата за желанието или нежеланието да бъдат бащи. Изключение, разбира се, са тези, които идват при нас точно по тази причина. Сблъскалите се с невъзможността да имат деца по медицински причини плахо засягат темата, някои дори добавят, че това „не е чак такъв проблем“ и много по-тежко приема ситуацията партньорката им. Тези мъже сякаш възприемат трудността като неизбежна присъда. Казват си: „Такъв е животът. Защо да се борим?“. Истината е, че са притеснени от медицински прегледи и множество процедури, с каквито неизменно ще се сблъскат. Страхуват се причината да не е в тях и изпитват ужас от диагнозата „стерили-

¹ www.Igars3nanas.com. – Бел. авт.

тет“, защото за тях е равносилна на „липса на мъжест-во“.

Нека си спомним прекрасната книга „Камъкът на търпението“ на Атик Рахими, носител на наградата „Гонкур“ за 2008 г. Главният герой е в кома. Съпругата му упорито му говори всеки ден и когато му споделя, че са ѝ поставили диагноза стерилитет, информацията предизвика силен пристъп у болния и той идва в съзнание. Разкритата тайна е удар за мъжа и успява да го засегне дори в състояние на кома. Изпълва го с такъв бяс, че го превръща в убиец. Но нека не ви разкриваме целия сюжет, за да не ви лишаваме от удоволствието сами да прочетете този завладяващ роман.

Приятел медик ни сподели, че в реалния живот лекарите често използват какви ли не метафори, за да съобщят за проблема на мъжете, защото те много тежко понасят изречената в прав текст диагноза. Най-често реакцията им е: „Това е невъзможно. Никога не се е случвало в нашия род!“. В миналото, а и в много съвременни общества, да имаш много деца е знак за успех, благословия и власт.

Мнозина предпочитат да не разбират със сигурност кой от двамата партньори е стерилен. Не желаят да носят отпечатъка на тази необратима диагноза.

Жените по-трудно се примиряват с идеята за бъдеще без деца и настояват за „асистирана репродукция“. Все пак веднъж поели по пътя, мъжете търпеливо приемат всеки от етапите и подкрепят партньорката си.

Именно предизвикателствата като че ли подклаждат желанието на господата да имат дете, но неуспехите събуждат у тях гняв и болка. Това е изпитание за двойката. Но ако партньорите са стабилни, по-лесно ще преминат през трудностите, ще приемат неуспехите, няма да попадат в капана на илюзиите и е възможно да намерят друг вариант – например осиновяване.

Такова решение ще постави мъжа на още по-голямо изпитание, но всъщност бащите доста спокойно и мъдро

посрещат процеса на адаптация. Освен това мъжът, осиновил дете, не е просто „осиновител“, а истински родител.

НЯКОИ НЕ ИСКАТ ДЕЦА

Има мъже, твърдо решили, че не желаят (повече) деца. Те ясно изразяват и обосновават избора си. И ние го приемаме.

Ще цитираме случая на Жан – баща на едно дете от първия си брак, категорично заявяващ, че не иска повече. Без да се съобразява с желанията на партньорката си, той обявява отглеждането на потомство за прекалено сложно и безцеремонно лишава втората си жена от несравнимо изживяване. Жан споделя, че първото му дете е заченато „случайно“, а непрекъснатите семейни скандали са вгорчили бащинството му.

В „Руски роман“¹ Еманюер Карер отговаря на въпроса на свой приятел дали иска деца: „Категорично не! Софи, предполагам, би желала, но ще трябва да роди от друг.“

Не е наша работа да съдим решението му, но е видно, че то носи нещастие на партньорката му. Разбира се, жените не са длъжни да приемат мнението на мъжа и имат правото да си тръгнат. Както го определя Жан: „Или всичко, или нищо! Това е част от връзката. Или приемаш, или си тръгваш!“.

А някои ергени не искат нито жена, нито деца, водени от страх да се обвържат с когото и да било. А може би просто се притесняват, че няма да се справят?

Мислят за приятелите си, затрупани с памперси и бурканчета от пюрета, принудени да пропускат всички фут-

¹ Еманюел Карер, *Руски роман*, Париж, изд. „Пол“, 2007, с. 81. – Бел. авт.

болни мачове. Тези мъже свързват децата единствено с трудностите.

Матю признава, че не иска да повтори злощастния пример на родителите си – вечно в жестоки спорове за възпитанието на децата. Баща му държал на строгия ред, а майка му ги глезела, но за да не „ядосват татко“, ги учела да пазят тайни от него. Ясно е, че Матю не желае да поеме на свой ред ролята на лъгания родител. Отказва да се отъждестви с баща си.

Все пак не е задължително да имаш деца. Мнозина така и не се решават на тази крачка. Нека уточним още отсега: за да пожелаеш да станеш родител, е необходимо да си в мир със своите майка и баща.

Други двойки пък са толкова отдадени на връзката помежду си, че не желаят никакви натрапници в отношенията. Явно възприемат децата именно като натрапници! Те уверено правят своя избор и в голяма част от случаите в последствие не съжбяват.

В телевизионно предаване от 7 февруари 2010 г. отбелязаха, че за десет години процентът на двойките, сами избрали да нямат деца, се е увеличил от 4 на 6. Бяха анкетирани представители и на двата пола. Жените заявиха, че не страдат от избора си и майчинският им инстинкт нито е потиснат, нито силно изразен.

Мъжете се задоволиха единствено да измърморят, че съвсем не им липсват деца особено като виждат с колко проблеми се сблъскват приятели им. Дали това може да се възприеме като прогрес в мъжкото мислене, доказателство в каква степен бащите осъзнават важната си роля във възпитанието на децата? Или просто е страх да поемат каквато и да било отговорност?

За щастие мъжете (за разлика от жените) имат много време да променят решението си, защото баща се става и в доста напреднала възраст. Сегашното поколение създава деца на години, на които предишните вече гледаха вну-

ци. В много случаи дори възрастни разведени мъже се женят отново и не се колебаят да имат още деца.

Освен това днес младите семейства не бързат да създават поколение. Предпазливи са. Приоритетите им са да си намерят добра работа, да се устроят, да създадат дом. Едва тогава идват плановете за бебе.

За сметка на това по-зрелите разведени мъже често се съобразяват с исканията на младите си съпруги, обзети от съвсем нормалното желание за деца. В някои случаи тези мъже остават разочаровани от решението си, защото са се съгласили да имат (още) синове или дъщери само за да не загубят новата си партньорка.

Ще цитираме баща, който се обажда на сестра с думите: „Тя отново забременя! Мисли само за бебета!“. Явно той не е имал право на мнение. Но да не забравяме, че първоначалната му реакция съвсем не означава, че ще е лош татко. Усмивката на едно малко човече е в състояние да разтопи сърцето на всеки мъж.

ОСЪЗНАТО ЖЕЛАНИЕ

Днес се появява и съвсем нова категория „бъдещи бащи“ – хомосексуалисти, открито изразяващи желанието си да бъдат родители.

В миналото вариантът за тях е бил да прикриват същността си, да си намерят съпруга и да създадат „стандартно“ семейство. Мнозина са правели така – Андре Жид, Оскар Уайлд, Марсел Жуандо¹. За съжаление повечето от тях завинаги оставали в това положение, примирили се от страх. Ала мнозина не издържали и в един момент „счупвали оковите“. Изоставяли са съпругата и са се отдавали на истинските си желания. Изборът често бил труден, бо-

¹ Марсел Жуандо (1888-1979) – френски писател, есеист, драматург. – Бел. пр.

лезнен и остро критикуван от обществото. Носел тежки последствия за всички – изгарящо чувство за вина за мъжа, гняв за изоставената съпруга, объркване и загуба на сигурност за децата.

Да имаш хомосексуален баща неизменно е причина за подигравки и тормоз в училище. И не само там. Хомофобите и моралистите няма да се поколебаят да сипят сол в раната на цялото семейство, но най-вече на този „мръсник, предател, изоставил жена си и децата си“. Истината си има цена!

За съвременното поколение ситуацията е малко по-лесна. Някои от тези мъже са посещавали психолог или групи за подкрепа и са съвсем наясно с желанията си. Много избират варианта тяхна хетеросексуална или хомосексуална приятелка да им роди дете, което да отгледат заедно с партньора си (а понякога и с другата хомосексуална двойка жени). Съществува и практиката за осиновяване, но тя е разрешена в малко страни. Пример за това е Канада, където според член 546 от Гражданския кодекс „всеки пълнолетен гражданин има право да осинови дете“. Чували сме обаче, че понякога молбите, подадени от гей двойки, се бавят или дори нарочно се връщат за преразглеждане. Във Франция исканията на гей двойки за дете имат много по-малко шансове от тези на хетеросексуалните кандидат-осиновители. Хомосексуалните партньори стават жертва на табута и на ограничени служители, убедени в неспособността на подобна двойка да осигури стабилна семейна среда на детето. Това е поредното доказателство, че практиката изпреварва законите и провокира законотворците да се замислят доколко те са адекватни на действителността.

От юни 2002 г. в Квебек законът предоставя официално на двойки от един и същи пол правото да живеят съвместно и да имат равни родителски права и отговорности